

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Koulutusta ja ennaltaehkäiseviä toimia huumeiden (etenkin alfa-PVP ”peukku” -huumeen) torjumiseksi Pohjois-Pohjanmaalla

Susanna Kisner ja Kokoomuksen, Kristillisdemokraattien ja Sosiaalidemokraattien aluevaltuustoryhmät ovat jättäneet valtuustoaloitteen koskien koulutusta ja ennaltaehkäiseviä toimia huumeiden torjumiseksi Pohjois-Pohjanmaalla. Aloitteessa esitetään huoli erittäin vaarallisen synteettisen huumeen, alfa-PVP:n, käytön lisääntymisestä Etelä-Suomessa ja sen vakavista vaikutuksista käyttäjien terveyteen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Aloitteessa korostetaan ennaltaehkäisevien toimien merkitystä Pohjois-Pohjanmaalla ja ehdotetaan, että hyvinvointialue käynnistää selvityksen alfa-PVP:n ja muiden huumaus- ja päihdeaineiden ennaltaehkäisyn vahvistamiseksi, päivittää ajantasaisen tietopaketin ja koulutuksen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille sekä arvioi yhteistyömahdollisuuksia poliisin, järjestöjen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa.

Kuten toimialuejohtaja Leena Mämmi-Laukka valtuuston kokouksessa 15.9.2025 kertoi, Pohteen alueella alfa-PVP:n käyttö ei ole näyttäytynyt laajalti, mutta yksittäisiä kokeiluja ja vakavia vaikutuksia on raportoitu. Alfa-PVP näkyy vielä vähänlaisesti päihde- ja riippuvuuspalveluissa.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö Pohteella

Ennaltaehkäisevään päihdetyöhön on lisätty resursseja Pohteella. Hyvinvoinnin edistämisen koordinaattori, joka aloitti tehtävässään 1.6.2025, vastaa ehkäisevän päihdetyön koordinaatiosta. Tämä tukee ennaltaehkäisevän työn kehittämistä, ja vahvistaa alueellista yhteistyötä. Työn tueksi nimetään asiantuntijatiimi, joka tukee ehkäisevän päihdetyön koordinointia, tiedontuotantoa ja kehittämistä. Verkostoyhteistyö kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja poliisin kanssa on keskeinen osa tätä toimintaa. Lisäksi määritellään päihde- ja rahapelihaittojen ehkäisyn roolit, vastuut, tehtävät ja yhteistyö yhdyspinnoilla, jotta asiakkaat ohjautuvat oikea-aikaisesti heille sopivien palvelujen piiriin.

Pohteella tehdään tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Eri toimijat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita koulutusten ja tapahtumien järjestämisessä, ja heillä on mahdollisuus osallistua Pohteen strategisten asiakirjojen valmisteluun. Ehkäisevän mielenterveys-, päihde- ja väkivaltatyön (MiePäVäki) verkosto kokoaa yhteen mielenterveyden edistämisestä, ehkäisevästä päihdetyöstä ja lähisuhdeväkivallan ehkäisystä kiinnostuneet sekä näiden teemojen parissa työskentelevät ammattilaiset. Verkosto toimii keskustelufoorumina, joka aktivoi yhteistyöhön ja yhteiskehittämiseen. Verkostossa jaetaan tietoa, kokemuksia ja hyviä käytänteitä.

Lisäksi Mielenterveys- ja päihdepalvelut -järjestöverkosto kokoaa yhteen päihdetyötä tekevien järjestöjen toimijoita ja asiantuntijoita sekä Pohteen sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisia. Verkoston keskeisenä tehtävänä on jakaa tietoa, havaintoja ja kokemuksia, joita jäsenet voivat

hyödyntää oman osaamisensa ylläpitämisessä.

Päihteidenkäytön puheeksiotto ja mini-interventio (lyhytneuvonta) Pohteella

Tavoitteena on tunnistaa riskitasoinen päihteidenkäyttö ja ehkäistä käytöstä aiheutuvia haittoja. Pohteella vakiinnutetaan toimintamalli, jossa päihteidenkäyttö ja rahapelaaminen otetaan systemaattisesti puheeksi asiakastyössä. Lisäksi puheeksioton teemakuukaudet (tammikuu, toukokuu ja syyskuu) kannustavat ammattilaisia ottamaan aiheen esiin kaikissa asiakaskontakteissa. Tavoitteena on, että asiakas saa tarvittaessa ohjausta, neuvontaa sekä tarvittavan tuen ja tarvittaessa ohjauksen riippuvuus- ja päihdehoitoon ja kolmannen sektorin palveluihin.

Ammattilaisten osaamista vahvistetaan järjestämällä koulutuksia keväisin ja syksyisin. Koulutuksista tuotetaan tallenteet, ja tukimateriaalia on koottu Pohteen sisäiseen materiaalipankkiin (Ilona). Lisäksi Reittis – Kohti hyvinvointia -verkkosivustolle on koottu tietoa päihteistä sekä siitä, mistä saa apua ongelmalliseen päihteiden käyttöön. Koulutusten ja materiaalien sisältöä päivitetään säännöllisesti. Syyskuussa 2025 toteutettiin henkilöstölle kysely, jolla kartoitettiin ehkäisevän päihdetyön osaamista ja koulutustarpeita. Tuloksia hyödynnetään koulutusten suunnittelussa ja toiminnan kehittämisessä.

Hyvinvointialue osallistuu alueelliseen tilaisuuteen **"Keskustelua ja tietoa alfa-PVP-huumeesta, päihteidenkäytöstä ja päihdepalveluista"** 10.11.2025. Tilaisuus on suunnattu päihteitä työssään kohtaaville ammattilaisille, järjestötoimijoille, päihdepalvelujen käyttäjille ja heidän läheisilleen. Lisäksi 3.12.2025 järjestetään etäkoulutus **"Huumetiedon ABC – perustietoa huumeista ja ajankohtaisista ilmiöistä (kuten Alfa-PVP)"**, jonka tavoitteena on vahvistaa ammattilaisten osaamista huumeilmiöiden tunnistamisessa ja ehkäisyssä. Koulutus on suunnattu Pohteen alueella toimiville ammattilaisille.

Lisäksi järjestetään muita ajankohtaisia koulutuksia Pohteen henkilöstön osaamisen vahvistamiseksi.

Hoito syytteen sijaan (HSS) -toimintamalli

Pohteella on käytössä yhteistyössä poliisin kanssa HSS-toimintamalli. Kyseessä on ensimmäistä kertaa huumausaineiden käyttörikoksesta kiinni jääneille henkilöille tarkoitettu lyhyt hoitojakso, joka on vapaaehtoinen ja edellyttää henkilön suostumusta. Hoitoon ohjaus tapahtuu aina poliisin toimesta. Hoitojaksolle pääsee nopeasti ja se pitää sisällään 3–5 tapaamista päihdetyöntekijän kanssa ja huumeaseulat. HSS-toimintamalli on ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla pyritään antamaan tietoa huumausaineista ja niiden käytön vaikutuksista ja seurauksista monin eri tavoin ihmisen elämässä.

Nuorten päihdepalveluiden kehittäminen Pohteella ja hankeyhteistyö

Pohde toteuttaa **Nuorten päihdepalveluiden kehittäminen ja nuorten huumekuolemien ehkäisy** -hanketta (09/2025–06/2027), johon on saatu valtionavustusta sosiaali- ja terveysministeriöltä (nuorten huumekuolemien ehkäisyn ohjelma). Hankkeen tavoitteena on vahvistaa alaikäisille ja nuorille suunnattuja päihde- ja riippuvuuspalveluja sekä lisätä ammattilaisten osaamista erityisesti lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollossa.

Lisäksi Pohde toimii yhteistyökumppanina Oulun kaupungin **Nuorten navigaattori** -hankkeessa (02/2025–12/2026), jonka tavoitteena on ehkäistä nuorten huumekekeiluja ja estää siirtymistä satunnaisesta käytöstä säännölliseen käyttöön. Hankkeessa kehitetään yhteistyörakenteita kuntien ja hyvinvointialueen välille huumeiden käytön ehkäisyssä. Hankkeessa on mukana myös Raahen kaupunki yhteistyökumppanina.

Pohteella tehdään jo toimia, joita valtuustoaloitteessa toivotaan.

Leena Mämmi-Laukka
Toimialuejohtaja
Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS-psykiatria -toimialue

Päivi Peltokorpi
Toimialuejohtaja
Terveysten- ja sairaanhoidon palvelut

Marjo Riitta Tervonen
Yhteistyöjohtaja
Järjestämistoiminnot / Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi

Lisäksi valmistelussa ovat olleet mukana:

Mirva Salmela
Palvelualuejohtaja
Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS-psykiatria -toimialue

Sanna Salmela
Hyvinvoinnin edistämisen päällikkö
Järjestämistoiminnot / Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi

Sirpa Hyyrönmäki
Hyvinvoinnin edistämisen koordinaattori (ehkäisevä päihdetyö)
Järjestämistoiminnot / Yhteistyö, osallisuus ja hyvinvointi

Netta Mursu
Vastuuyksikönpäällikkö
Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS-psykiatria -toimialue

Elisa Parhiala
Vastuuyksikönpäällikkö
Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS-psykiatria -toimialue